

04.04.2023

Dnro 23838/03.04.04.04.01/2021

Asia Asiakirjajulkisuutta koskeva valituslupahakemus ja valitus

Muutoksenhakija Kemin kaupunginhallitus

Päätös, jota muutoksenhaku koskee

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus 9.11.2021 nro 1106/2021

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan ja tutkii asian.

Hallinto-oikeuden päätös kumotaan siltä osin kuin hallinto-oikeus on kumonnut Kemin kansliajohtajan päätöksen 14.5.2019 (§ 6). Kansliajohtajan päätös saatetaan voimaan.

Asian tausta

(1) *Kemin kansliajohtaja* on päätöksellään 14.5.2019 hylännyt Jaakko Rantsin asiakirjapyynnön, joka on koskenut Kemin Matkailu Oy:tä koskevia hallituksen esityslistoja ja pöytäkirjoja vuosilta 2018–2019. Päätöksen perustelujen mukaan asiakirjoja ei voida antaa, koska niitä ei ole kaupungin hallussa.

(2) *Hallinto-oikeus* on valituksenalaisella päätöksellään, siltä osin kuin nyt on kyse, kumonnut kansliajohtajan päätöksen ja palauttanut asian kansliajohtajalle uudelleen käsiteltäväksi. Päätöksen perustelujen mukaan Rantsin pyytämässä esityslistoissa ja pöytäkirjoissa on kysymys sellaisista julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaisista viranomaisen asiakirjoista, jotka kaupungin olisi tullut liittää arkistoon. Tilanteessa, jossa kaupunki ei ole huolehtinut asiakirjojen säilyttämisestä ja arkistoinnista laissa edellytetyllä tavalla, julkisuusperiaatteesta voidaan hallinto-oikeuden mukaan katsoa

seuraavan, että kaupungin olisi tullut pyrkiä selvittämään, ovatko asiakirjat saatavissa sen palveluksessa olevilta viranhaltijoilta, sekä tarvittaessa muutkin mahdollisuudet asiakirjojen hankkimiseksi uudelleen haltuunsa. Hallinto-oikeus on päätöksensä perusteluissa todennut, että kansliajohtajan on asiaa uudelleen käsitellessään selvittävät mahdollisuudet saada asiakirjat sen palveluksessa olevilta viranhaltijoilta tai vaihtoehtoisesti hankkia pyydetty asiakirjat Kemin Matkailu Oy:ltä kaupungin haltuun ja, mikäli asiakirjat ovat saatavissa tai hankittavissa, arvioitava, ovatko ne julkisuuslain ja muut mahdolliset salassapitosäännökset huomioon ottaen luovutettavissa Rantsille kokonaan tai osittain.

Vaatimukset ja selvitykset korkeimmassa hallinto-oikeudessa

(3) *Kemin kaupunginhallitus* on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan.

(4) Hallinto-oikeuden päätöksen soveltaminen johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen julkisella sektorilla. Päätös tarkoittaisi käytännössä sitä, että kaikki viranomaiselle tiedoksi saapuvat asiakirjat täytyisi säilyttää määräämättömän ajan mahdollisen tietopyynnön vuoksi.

(5) Asiakirjat, jotka eivät ole viranomaisen hallussa, eivät ole viranomaisen asiakirjoja. Julkisuuslaissa ei ole velvoitetta, jonka mukaan viranomaisen täytyisi hankkia asiakirjoja tietopyynnön tekijää varten, jos asiakirjat eivät ole viranomaisen hallussa.

(6) Kyseessä olevia asiakirjoja ei ole määrätty pysyvästi säilytettäväksi, eikä Kuntaliitto ole asiakirjojen säilytysaikasuosituksissaan määritellyt tällaisille asiakirjoille säilytysaikaa. Kaupungilla ei ole ollut velvollisuutta arkistoida konsernivalvontaa ja -ohjausta varten toimitettuja esityslistoja ja pöytäkirjoja pysyvästi. Kaupunki on arvioinut asiakirjojen säilytysajan arkistonmuodostussuunnitelmassaan ja toiminut sen mukaisesti.

(7) *Jaakko Rantsi* on antanut selityksen

(8) *Muutoksenhakija* on antanut vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelut

Kysymyksenasettelu

(9) Asiassa on kysymys siitä, onko viranomaisella velvollisuus hankkia uudelleen haltuunsa asiakirja, jonka se on hävittänyt, jos tällaiseen asiakirjaan kohdistuu julkisuuslain mukainen tietopyyntö.

Sovellettavat oikeusohjeet

(10) Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Viranomaisen laatimana pidetään myös asiakirjaa, joka on laadittu viranomaisen antaman toimeksiannon johdosta, ja viranomaiselle toimitettuna asiakirjana asiakirjaa, joka on annettu viranomaisen toimeksiannosta tai muuten sen lukuun toimivalle toimeksiantotehtävän suorittamista varten.

(11) Julkisuuslain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

(12) Korkein hallinto-oikeus toteaa, että julkisuuslaissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisen asiakirjoista. Lain 5 §:n 2 momentin määritelmän mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa. Lainkohdasta ja sen perusteluista käy ilmi, että myös sellaisia asiakirjoja, jotka eivät ole viranomaisen hallussa, on pidettävä viranomaisen asiakirjoina, kun kyse on viranomaisen toimeksiantoon liittyvistä asiakirjoista. Tällaisista asiakirjoista ei nyt ole kyse.

(13) Asiassa esitetyn selvityksen perusteella Kemin Matkailu Oy:tä koskevat hallituksen esityslistat ja pöytäkirjat, joita Jaakko Rantsi on Kemin kaupungilta pyytänyt, on konserniohjeen mukaisesti toimitettu kaupunginkanslian kirjaamoon, josta ne on toimitettu edelleen kaupungin konsernijohdolle eli kaupunginjohtajalle ja yhtiökokousedustajalle.

(14) Pyydetty asiakirjat ovat olleet kaupungin hallussa, kun ne on toimitettu kirjaamoon ja edelleen mainituille viranhaltijoille, ja tällöin ne ovat olleet julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Kaupunki on kuitenkin sittemmin hävittänyt asiakirjat eikä sillä antamansa selvityksen perusteella ole ollut asiakirjoja enää hallussaan, kun Rantsi on niitä pyytänyt.

(15) Näin ollen tietopyyntö on kohdistunut asiakirjoihin, jotka eivät julkisuuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ole viranomaisen hallussa ja jotka eivät siten ole julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Viranomaiselle ei ole julkisuuslaissa säädetty velvoitetta mainitun lain mukaisen tietopyynnön johdosta hankkia asiakirjoja, joita sillä ei ole hallussaan.

(16) Hallinto-oikeus ei ole voinut mainitsemallaan perusteella kumota kansliajohtajan päätöstä ja palauttaa asiaa kaupungille uudelleen käsiteltäväksi. Koska Rantsin tietopyyntö on kohdistunut asiakirjoihin, joita kaupungilla ei ole hallussaan, tietopyyntö on voitu hylätä.

(17) Tämän vuoksi hallinto-oikeuden päätös on kumottava ja kansliajohtajan päätös saatettava voimaan.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Eija Siitari
oikeusneuvos

Mika Seppälä
oikeusneuvos

Taina Pyysaari
oikeusneuvos

Jaakko Autio
oikeusneuvos

Robert Utter
oikeusneuvos

Liisa Selvenius-Hurme
Asian esittelijä, esittelijäneuvos

Jakelu

Päätös
Jäljennös

Kemin kaupunginhallitus, maksutta
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Kemin kaupungin kansliajohtaja
Jaakko Rantsi

Asiakirjan oikeaksi todistaa

Vastaava jaostosihteeri Päivi Koivurova